Johannes Koponen
Teemajohtaja, demokratia ja kyvykkyydet
Demos Helsinki

Lausunto Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle 17.3.2017
Asia: O 20/2015 vp Tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeet 2015 – 2019
"Tulevaisuuden työ ja byrokratialoukut"

Lausunto

Työn tulevaisuuksia pohdittaessa on hyvä katsoa myös vielä kauemmas - vuosi 2039 on yhtä kaukana nykyhetkestä kuin Suomen ensimmäinen jääkiekkokulta vuonna 1995! Siksi Demos Helsinki teki yhdessä Verohallinnon, Tieto oyj:n, eläkevakuuttaja Varman, Ammattiliitto PRO:n ja Sitran kanssa julkaisun työn tulevaisuudesta vuonna 2040.

Julkaisun johtopäätöksinä voidaan esittää seuraavat viisi teesiä:

1. Työ on jo muuttunut
2. Muutoksen ajurit ovat digitalisaatio, globalisaatio ja väestön ikääntyminen
3. Palkkatyön polarisaatio voi kääntyä: tällöin matalapalkkaiset työt lisääntyvät
4. Sekatyö lisääntyy kun työ demokratisoituu. Tällöin ammatinkuvat hälvenevät
5. Tarvitaan uudenlaisia kyvykkyyksiä – kaikilta

Työn muutos kertoo yhteiskunnan muutoksesta ja paljastaa sen arjessa. Kaikki ei kuitenkaan muutu. On hyvä kysyä esimerkiksi "Miksi työtä on yhä jäljellä?" ja oltava varuillaan sen varalta etteivät ihmiset vie koneiden töitä. Onkin niin, että rutiinityötä ei kannata varta vasten suojella, vaan oppimista. Samalla on syytä muistaa, että jako ajattelijoihin ja suorittajiin käy kalliiksi työelämässä.

Tärkeintä on kuitenkin se, että tuli tänne alustatalous tai perustulo, työ ei lopu: uteliaisuuden ja yhteistyön avulla löydämme kyllä viheliäisiä ongelmia joiden ratkaiseminen vaatii työtä.

Tekoälyn kehittyminen vaikuttaa erityisesti korkeasti koulutettuihin analyytikoihin: tietotyön muutos on suurempi kuin suorittavan työn. Työ demokratisoituu teknologian ansiosta: yhä useampaa työtehtävää voi tehdä lyhyemmällä koulutuksella ja yksi ihminen voi tehdä yhä laajempaa joukkoa erilaisia tehtäviä. Tästä syystä yksinyrittäminen lisääntyy ja jonkin verran lisääntyvät myös keikkatyöt. Myös ansiotyössä olevien ihmisten työnkuvat monipuolistuvat (keikkatyö on eri asia kuin sekatyö, vrt. Postin kokeilut).

Työn oheen toimeentulon takaajana tulee muita toiminnan muotoja. Vertaistuotanto ja arvopohjainen työllistyminen lisääntyvät.

Työnteon sääntelyn kehittyminen on pitkälti Suomessa itse tehdyistä päätöksistä kiinni, ja voi siis joko pyrkiä suojelemaan suomalaista työtä tai edesauttaa yhteiskunnan täysautomaatiota. Ne yhteiskunnat, jotka päätyvät ajamaan jälkimmäistä tavoitetta, menestyvät todennäköisemmin pitkällä aikajänteellä paremmin.

Työllistyminen helpommaksi tulevaisuudessa
Teemme Demos Helsingissä kokeilua TEM:n kanssa työnhakijoiden tiedollisten valmiuksien lisäämisen vaikutuksesta. Tuloksia ei vielä ole. Saksassa tehdyssä vastaavassa kokeessa saatiin parannettua uudelleentyöllistymistä 8%, ja vaikutus oli suurin pitkään palkkatyötä vailla olleilla. Tulokset raportoidaan toukokuussa.

On tärkeää myös keskittyä yritysten kyvykkyyksiin toimia työnantajina alustatalouksien ja globaalin kilpailun maailmassa. Näiden yritysten moraalisten ja taidollisten kyvykkyyksien vahvistaminen voisi olla Suomelle hyvä strategia.

Lähteet ja suositeltu kirjallisuus:
http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/tyo-2040-skenaarioita-tyon-tulevaisuudesta/

http://seuraavaera.fi/